

Teza: niewspółmierność kary dyscyplinarnej

Podstawą odwoławczą jest tylko taka niewspółmierność kary, która ma charakter rażący. Musi ona zatem już przy wstępnym oglądzie rzucać się w oczy i nie nadawać się do zaakceptowania, a więc musi to być dysproporcja w ocenie represji o charakterze zasadniczym, która w sposób oczywisty jest nieproporcjonalna do kar wymierzanych podobnym sprawcom w podobnych sprawach.

Sygn. akt WO 29/17

ORZECZENIE

z dnia 31 marca 2017 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie w składzie:

Przewodniczący: SWSD Andrzej Hryniewicki

Sędziowie: SWSD Anna Maria Kozłowska

SWSD Stanisław Marcin Chmielewski - sprawozdawca

Protokolant: Kamila Kamińska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego radcy prawnego Mariusza Łątkowskiego po

rozpoznaniu na rozprawie w dniu 31 marca 2017 r. sprawy radcy prawnego J. S.

obwinionego z art. 64 ust.1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 507 z póź. zm.) w zw. z art. 6 ust.1 i art. 28 ust.5 Kodeksu Etyki Radców Prawnych przyjętego uchwałą nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010r. - po rozpatrzeniu odwołania Ministra Sprawiedliwości od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w Opolu przy OIRP w Opolu z dnia 15 grudnia 2016 r. wydanego w sprawie - sygn. akt D. 40/X/16

orzeka:

1. zaskarżone orzeczenie zmienia w ten sposób, że punkty 1 i 4 pozostają w mocy, zaś punkty 2 i 3 zmienia następująco :

a)

w punkcie 2-gim w miejsce orzeczonej kary nagany na podstawie art.65 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2016r. poz. 233 z póź. zm.) wymierza radcy prawnemu J. S. karę pieniężną w kwocie 3.500,00 (trzech i pół) tysięcy złotych;

b)

w punkcie 3-cim na podstawie art. 65 ust 2a ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2016r. poz. 233 z póź. zm.) orzeka zakaz wykonywania patronatu przez radcę prawnego J. S. na czas 5 (pięciu) lat;

2. zasądza od obwinionego J. S. koszty postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w zryczałowanej kwocie 1.500 zł. (słownie złotych: tysiąc i pięćset) płatne na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych.

UZASADNIENIE

Radca prawny J. S. został obwiniony o to, że : w okresie od 10.10.2008r. do 15.11.2013r. w miejscowości B., woj. (...), działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, jako radca prawny doprowadził B. M. i A. M. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pieniędzy, które przyjął w łącznej kwocie 4.500,00 zł, zapewniając że stanowią one koszty związane z obsługą prawną, w tym kosztami sądowymi, poprzez wprowadzenie w błąd co do

rzeczywistego zamiaru wystąpienia z wnioskiem o stwierdzenie zasiedzenia i reprezentowanie przed Sadem Rejonowym w P.w ten sposób, że informował w/wym o rzekomo toczącym się przed tym sądem postępowaniu o sygn.. akt (...) oraz Sądem Okręgowym w O.w postępowaniu odwoławczym o sygn.. akt (...), przedkładał im jako autentyczne uprzednio sfalszowane przez siebie dokumenty w postaci zawiadomienia o terminie posiedzenia datowanego na dzień 01.03.2009r. , zawiadomienie o terminie posiedzenia datowanego na dzień 08.04.2009^, wezwania do uiszczenia zaliczki w kwocie 2.000,00 zł datowanego na dzień 04.05.2009^, postanowienia o odroczeniu terminu posiedzenia datowanego na dzień 12.05.2010r., gdzie wskazał, że pisma te zostały skierowane do niego przez Sad Rejonowy w Prudniku w sprawie o sygn. akt (...) oraz w postaci zawiadomienia o terminie rozprawy datowanego na dzień 29.01.2010r. , gdzie wskazał, że pismo to zostało skierowane do niego przez Sąd Okręgowy w Opolu w sprawie o sygn. akt (...) oraz stwierdzających nieprawdę dokumentów sporządzonych przez siebie w postaci: wniosku o stwierdzenie zasiedzenia datowanego na dzień 12.11.2008r., wniosku dowodowego datowanego na dzień 10.09.2012r.adresowanych na Sąd Rejonowy w Prudniku, wniosku o udzielenie informacji datowanego na dzień 04.03.2013^ adresowanego do Ministerstwa Sprawiedliwości Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego, które nigdy nie zostały wysłane do adresatów, czym działał na szkodę B. M. i A. M., czym dopuścił się przestępstwa określonego w art.286 § 1 kk i art.270 § 1 kk w zw. z art.11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk , tj. popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust.1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2015r., poz.507 z póź. zm.).

W dniu 15 grudnia 2016r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny w Opolu - po przeprowadzeniu rozprawy w sprawie dotyczącej zachowania obwinionego radcy prawnego - wydał orzeczenie sygn. akt : D 40/X/16, w którym :

1.

uznał radcę prawnego J. S. za winnego popełnienia wyżej opisanego przewinienia dyscyplinarnego, stanowiącego naruszenie art. 64 ust.1 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2015r.,poz.507 z póź. zm.) w zw. z art. 6 ust.1, art.28 ust.5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego przyjętego uchwałą nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010r., oraz

2.

na podstawie art. 65 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2015r.,poz.507 z póź. zm.) wymierzył r. pr. J. S. karę

nagany, a na podstawie art. 65 ust.2a w/w ustawy orzekł wobec radcy prawnego J. S. zakaz wykonywania patronatu na czas 3 lat, oraz obciążył go zryczałtowanymi kosztami postępowania.

Podstawą wydanego orzeczenia są następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 21 lipca 2014r. do Okręgowej Izby Radców Prawnych w Opolu wpłynęło zawiadomienie złożone przez prokuratora Prokuratury Okręgowej w L.o postawieniu zarzutów radcy prawnemu J. S. popełnienia czynu z art. 286 § 1 kk i art.270 § 1 kk w związku z art.11 § 2 kk w związku z art.12 kk. W dniu 19.08.2015^ Sąd Rejonowy w P.II Wydział Karny wydał w sprawie o sygn.. akt (...) wyrok, na mocy którego uznając że okoliczności popełnienia przez J. S. zarzucanego czynu nie budzą wątpliwości oraz przyjmując, że stanowił wypadek oszustwa mniejszej wagi, postępowanie karne warunkowo umorzył na okres próby lat 2-ch. Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 01.09.2015 roku.

Obwiniony radca prawny przyznał, iż jego zachowanie było sprzeczne ze ślubowaniem i zasadami etyki radcy prawnego, a było ono wynikiem braku asertywności i choroby. Ponadto obwiniony wyjaśnił, iż B. M. i A. M. byli jego wieloletnimi znajomymi, dlatego zgodził się poprowadzić sprawę o zasiedzenie "po koleżeńsku", a kontakty z klientami były bardzo rzadkie z uwagi na rzadkie ich przyjazdy do Polski. Kwota 2000,00 zł została pobrana tytułem wpisu od wniosku o zasiedzenie, przy czym obwiniony radca doprowadził do wydzielenia przez geodetę części nieruchomości mającej być przedmiotem zasiedzenia, uczestniczył także w rozmowach z właścicielką nieruchomości. Jednocześnie radca prawny J. S. przyznał, że wprowadził Państwa M. w błąd co do przebiegu postępowania, gdyż wstydził się, że sprawa się przewleka i

chciał w ten sposób wybrnąć z sytuacji.

Mając na względzie w/w fakty i okoliczności Okręgowy Sąd Dyscyplinarny w Opolu zważył, co następuje i ustalił, że obwiniony radca prawny J. S. jest winny popełnienia zarzuczonego przewinienia dyscyplinarnego, przy czym ustalił, iż opisany we wniosku czyn stanowi naruszenie art. 64 ust.1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art.6 ust.1, art.28 ust.5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego przyjętego uchwałą nr 8/VUI/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28.12.2010r., który z uwagi na datę popełnienia czynu znajduje zastosowanie w sprawie. Zebrane dowody potwierdzają, że obwiniony nie wykonał przyjętych na siebie zobowiązań w zakresie obsługi prawnej w sposób zgodny z prawem, uczciwie i z należytą starannością oraz nie informował zleceniodawców o przebiegu podejmowanych czynności. Zdaniem Sądu fałszowanie dokumentów jedynie potwierdziło zamiar oszukania swoich mocodawców co do rzeczywistego stanu rzeczy oraz dowodzi świadomego i celowego działania obwinionego, które uznane zostało przez sąd powszechny za działanie przestępne.

Rozważając rodzaj kary dyscyplinarnej Sąd doszedł do przekonania, że wymierzona kara nagany będzie adekwatna do stopnia zawinienia radcy prawnego J. S. oraz do sposobu działania sprawcy, który wielokrotnie na przestrzeni 5 lat podejmował działania uznane za oszustwo. Jako okoliczność łagodzącą Sąd uwzględnił wyjaśnienia obwinionego, który wskazał na swój zły stan zdrowia, brak asertywności i poczucie wstydu wobec klientów, które to okoliczności wpłynęły na nieracjonalne działania radcy prawnego w tej sprawie. Dodatkowo Sąd orzekł o zakazie sprawowania przez radcę prawnego J. S. przez okres lat 3-ech, przyjmując że sprawowanie takiej funkcji przez osobę ukaraną może kreować negatywny wizerunek zawodu radcy prawnego. Sąd uznał tym samym, że wymierzenie kary nagany w połączeniu z orzeczonym zakazem wykonywania patronatu, będzie wystarczającym środkiem prewencyjnym w stosunku do obwinionego.

Odwołanie od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego przy OIRP w Opolu wniósł w dniu 02.02.2017r. Minister Sprawiedliwości, który w/w orzeczenie zaskarżył na niekorzyść obwinionego, w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze dyscyplinarnej, zarzucając - na podstawie art.438 pkt 4 k.p.k. w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych - rażąco niewspółmierność kary wymierzonej obwinionemu w stosunku do stopnia społecznej szkodliwości popełnionego deliktu dyscyplinarnego i stopnia winy radcy prawnego J. S..

Jednocześnie Minister Sprawiedliwości wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez wymierzenie obwinionemu kary zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego na czas lat trzech oraz zakazu wykonywania patronatu na czas pięciu lat.

W uzasadnieniu wniesionego odwołania oraz podniesionego zarzutu zgłoszonego wniosku, nie kwestionując ustaleń faktycznych dokonanych przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny w zakresie sprawstwa i winy radcy prawnego J. S., podniósł brak akceptacji dla wymierzonej obwinionemu rażąco łagodnej kary. Wskazano, że Sąd wydając orzeczenie winien zważyć aby kara była wymierzona zgodnie z zasadami określonymi w art.53 kk w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, w szczególności aby była współmierna do stopnia zawinienia i społecznej szkodliwości czynu, odpowiadała społecznemu poczuciu sprawiedliwości oraz aby realizowała cele zapobiegawcze i wychowawcze w stosunku do sprawcy czynu zabronionego. Jednocześnie odwołujący podniósł, że Sąd Dyscyplinarny ma obowiązek oceny swoich ustaleń w kontekście przesłanek wymiaru kary uwzględniając takie kryteria obiektywne jak : wskazania wiedzy, doświadczenie życiowe i zasady prawidłowego, logicznego rozumowania ale ocena ta nie może być dowolna, a efektem prawidłowej oceny winno być wymierzenie kary adekwatnie dolegliwej i odpowiednio surowej dla obwinionego. Ponadto Minister Sprawiedliwości wskazał na Kodeks Etyki Radcy Prawnego jako zbiór zasad- standardów profesji stawianych osobom wykonującym zawód zaufania publicznego, które są wyższe niż te wynikające z kodeksu karnego, jako implikacja wynikająca z art.24 ust.1 pkt 5 ustawy o radcach prawnych. Następnie odwołujący się uznał karę wymierzoną obwinionemu radcy prawnemu przez Sąd Dyscyplinarny, także w znaczeniu potocznym tego słowa, za rażąco niewspółmierną, tj. niewspółmierną w stopniu nie dającym się wręcz zaakceptować, która w społecznym odczuciu staje się karą niesprawiedliwą. Reasumując, Minister Sprawiedliwości, wskazując dodatkowo na duże natężenie złej woli obwinionego w naruszaniu prawa oraz standardów i zasad etyki i godności w wykonywaniu profesji radcy prawnego, uznał wymierzoną karę nagany za „karę o subminimalnej, (...) nieodczuwalnej dolegliwości dla obwinionego” (...), która „(...) dodatkowo narusza standardy składające się na budowanie pozytywnego wizerunku samorządu radców prawnych.” niewłaściwą, a

zarzut i wnioski sformułowane na wstępie odwołania za uzasadnione.

Obwiniony nie ustosunkował się do wniesionego odwołania.

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie Ministra Sprawiedliwości zasługuje na częściowe uwzględnienie.

W toku rozpatrzenia odwołania w niniejszej sprawie Sąd Odwoławczy mając na uwadze, przebieg postępowania przed Sądem I instancji oraz brak środków odwoławczych, w których kwestionowana byłaby wina obwinionego, przyjął że zostało ona przeprowadzone prawidłowo i doprowadziło do właściwych ustaleń faktycznych w części opisowej zaskarżonego orzeczenia, tj. do wniosku że obwiniony radca prawny J. S. dopuścił się zarzuconego mu czynu, a jego wina oraz okoliczności przypisanego przewinienia dyscyplinarnego - co jest istotne dla całościowej oceny orzeczenia - nie budzą żadnych wątpliwości. Potwierdza to treść uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, w którym nie można się dopatrzeć błędów w ocenie zgromadzonych dowodów, stosownie do wskazań zawartych w treści art. 4 i 7 k.p.k., przy uwzględnieniu że podstawą faktyczną przypisania winy w/w obwinionemu radcy prawnemu jest popełnienie przez niego przestępstwa z art.286 § 1 kk i art.270 § 1 kk w związku z art.11 § 2 kk w związku z art.12 kk. W konsekwencji Sąd Odwoławczy - stosownie do treści wniesionego odwołania oraz wymogów procesowych przewidzianych dla postępowania odwoławczego - art.433 § 2 k.p.k. i art.457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca o radcach prawnych - musi odnieść się do wskazanego w/w środka odwoławczym zarzutu rażącej niewspółmierności kary nagany wraz z okresem 3 lat czasu zakazu pełnienia roli patrona orzeczonej wobec obwinionego przez Sąd I instancji.

Przechodząc do tej kwestii, należy podnieść że podstawą odwoławczą jest tylko taka niewspółmierność kary, która ma charakter rażącej. Musi ona zatem już przy wstępnym oglądzie rzucać się w oczy i nie nadawać się do zaakceptowania, a więc musi to być dysproporcja w ocenie represji o charakterze zasadniczym, która w sposób oczywisty jest nieproporcjonalna do kar wymierzanych podobnym sprawcom w podobnych sprawach. Takie stanowisko ma uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 2 lutego 1995r. wyraził pogląd, że nie chodzi o każdą ewentualną różnicę w ocenach co do wymiaru kary, ale o różnicę ocen tak zasadniczej natury, iż karę dotychczas wymierzoną nazwać można byłoby - również w potocznym znaczeniu tego słowa - „rażąco” niewspółmierną, to jest niewspółmierną w stopniu nie dającym się wręcz zaakceptować. (sygn. akt KRN 198/94 - OSP 1995, Nr 6, poz.18). Zatem rażąca niewspółmierność kary, o jakiej mowa w art.438 pkt 4 k.p.k. zachodzić może tylko wówczas, gdy na podstawie ujawnionych okoliczności, które powinny mieć zasadniczy wpływ na wymiar kary, można było przyjąć, iż zachodziłaby wyraźna różnica pomiędzy karą wymierzoną przez Sąd I instancji, a karą jaką należałoby wymierzyć w instancji odwoławczej w następstwie prawidłowego zastosowania w sprawie dyrektyw wymiaru kary przewidzianych w art.53 kk oraz zasad ukształtowanych przez orzecznictwo Sadu Najwyższego (wyrok SN z 14.11.1973[^] - III KR 254/73, OSNPG 1974, Nr 3-4, poz.51).

Odmienne od części uzasadnienia, która dotyczyła kwestii winy obwinionego radcy prawnego J. S., uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia w części dotyczącej wymierzenia kary za popełniony delikt dyscyplinarny jest enigmatyczne i wewnętrznie niespójne - w szczególności co do okoliczności łagodzących które są istotne w sprawie, co nie pozwala na ocenę współmierności wymierzonej przez Sąd I instancji w kontekście zasad powyżej wskazanych. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest celowość dokonania przez Sąd odwoławczy - wobec jednoznaczności ustaleń co do winy obwinionego radcy prawnego w popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, której stopnia nie zmniejsza zastosowanie przez Sąd Rejonowy w P.instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego po przyjęciu, że czyn zabroniony obwinionego stanowił wypadek mniejszej wagi - mając dyrektywy przewidziane w art.53 § 1 kk na względzie. Są to w szczególności stopień winy sprawcy, którego kara nie może przekraczać oraz cele zapobiegawcze i wychowawcze wobec sprawcy, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Sąd musi dokonać wymiaru kary działając w granicach zaskarżenia i ustawowego katalogu kar przewidzianego w ustawie o radcach prawnych. Pozwoli to na zakończenie postępowania i określi sytuację obwinionego radcy prawnego na przyszłość, nie naruszając jego podstawowego prawa jakim jest prawo do obrony przed niezależnym sądem albowiem odwołanie wniósł uprawniony do tego podmiot - Minister Sprawiedliwości, a obwiniony został z jego treścią zapoznany i mógł się do niej ustosunkować, czego nie uczynił.

Dyrektywą fundamentalną dla wymiaru kary jest dyrektywa winy zgodnie z którą każdy Sąd zobowiązany jest czuwać, aby

dolegliwość kary nie przekraczała „stopnia winy” sprawcy, tu w sprawie obwinionego radcy prawnego, który popełnił zarzucony bezprawny czyn umyślnie, a więc w sposób zawiniony i karygodny, utrwalając w pokrzywdzonych mylne przekonanie o swoich rzekomych działaniach na ich rzecz przez okres 5 lat, co wskazuje na znaczny stopień szkodliwości czynu, także w aspekcie społecznym. Powyższa ocena powoduje konieczność orzeczenia kary, która spełni także cele zapobiegawcze i wychowawcze w stosunku do obwinionego. Taką karą winna być kara, z którą wiąże się konkretna dolegliwość dla obwinionego i w ocenie Sądu odwoławczego jest nią kara pieniężna w wysokości 5000,00 złotych, która to kara wraz z orzeczonym dodatkowo zakazem wykonywania patronatu na czas 3/5 lat, nie przekraczają stopnia winy ukaranego i są współmierne do społecznej szkodliwości jego czynu, oraz spełnia ona również potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej i społecznej dla zawodu radcy prawnego jako zawodu zaufania publicznego. Kary wyżej wskazane i ich wymiar zostały wybrane zgodnie z zasadami wyrażonymi w art.53 § 2 kk, tj. zgodnie z uwzględnieniem motywacji i sposobu zachowania się obwinionego, rodzaju i stopnia naruszenia ciężących na nim obowiązków, rodzaju i rozmiaru ujemnych następstw popełnionego przewinienia dyscyplinarnego, a także właściwości i warunków osobistych sprawcy, sposobu jego życia przed popełnieniem przewinienia dyscyplinarnego i później, w szczególności naprawienie szkody po wydaniu wyroku przez Sąd Karny.

Mając na uwadze przytoczona powyżej argumentację, przy braku okoliczności, które należy brać pod uwagę z urzędu - art., 439 k.p.k. i art.440 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych - Sąd odwoławczy działając na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 i 2 ustawy z dnia 8 lipca 1982r, o radcach prawnych orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd na podstawie art.70⁶ ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych, zgodnie z § 1 ust.1 pkt 2 uchwały nr 86/K/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 roku w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego, ustalając wysokość tych kosztów na kwotę 1.500,00 złotych i obciążając obwinionego radcę prawnego kosztami postępowania w całości.